

Referat fra 9. fælles vandløbsmøde for formænd og næstformænd af Vandløbslaug i Tønder kommune 6. marts 2023 hos Familielandbruget, Rådhusstræde2, 6240 Løgumkloster.

Deltagere: Udvalget for Teknik og Miljø Tønder Kommune: fmd. Poul Erik Kjær, Leif Hansen og Karl Henning Clausen

Vandløbs- og projektmedarbejdere Tønder Kommune: Jens Yde, Tina Bagge Bonnichsen, Christian Kjær Andersen, Jan Daniel Fandrey, Kristina Larsen og Kirsten Kerrigan

Formænd og næstformænd for vandløbslaug i Tønder Kommune:

Klaus Rahbæk Andersen, Lobæk m. fl.

Niels Thomsen og Jan Dahlmann, Brede Å øst

Thorben Hansen, Brede Å Syd

Tue Rode Andersen, Abild og Omegn

Torben Johansen, Brede Å Nord

Jens Peter Bjerrum, Brøns Å

Niels Iversen og Finn Johannsen, Sønderå/Gammelå

Sønderjyske Vandløb: Antoni Stenger, Birgitte Madsen og Louise H. Riemann

Ikke tilstede: Smedebæk/Kisbæk, Rejsby V Åbøllinge, Arnå, Hvirl Å Vest, Digelaget

Referat: Louise H. Riemann, SVL

Der er rykket lidt rund på punkterne ift. udsendt dagsorden

1. Præsentationsrunde.

Præsentation af de fremmødte

2. Erfaring med grødeskæring, opgravning og Sandfang 2022 (se også PowerPoint præsentation)

Oplæg: Kirsten Kerrigan, Tønder Kommune

Grødeskæringen:

Bøvlet år pga. tør sommer med lav vandstand og megen grøde + hurtigt genvækst hvilket besværliggjorde grødeskæringen.

- Dette betød flere steder, at arbejdet ikke blev gjort tilfredsstillende og der blev holdt 2-3 ugers pause med grødeskæringen i august.
- Derfor stor travlhed i oktober og grødeskæringen var først færdig 16. oktober
- Mange henvendelser vedr. oplægning af grøde
- Der er fulgt op på entreprenørernes tilbagemeldinger og efterfølgende blevet gravet op og beskåret, hvor der var behov.
- I løbet af vinteren er der foretaget mange opmålinger. De større vandløb bliver målt ca. hvert 5. år. Opgravning af sand bliver typisk planlagt udført i oktober.

- Der har ikke været meget sandvandring i vandløbene i 2022, men de fleste sandfang er blevet tømt. Alle sandfang og okkerrensingsanlæg bliver gennemgået mindst en gang årligt.

3. Status for ny udbudsrunde (se også PowerPoint præsentation) – punktet er rykket frem.

Oplæg: Kirsten Kerrigan, Tønder Kommune

Ny kontraktperiode: 01.04.2023 til 31.03.2026, med mulighed for yderligere forlængelse på 3 x 12 måneder.

Tønder Kommune har jf. reglerne afholdt et EU-udbud omkring Vandløbsvedligeholdelse, hvor tilbudsgiverne har fået tildelt kontrakterne på baggrund af ”økonomisk mest fordelagtige tilbud”.

Opgaven blev udbudt på baggrund af geografiske opdelte områder – fordelt på samlet 10 delaftaler og Tønder Kommune modtog mellem 1 og 2 tilbud på hver delaftale. Der er kommet nye entreprenører til og der nogle entreprenører har skiftet områder (se PowerPoint for yderlige detaljer).

4. De enkelte vandløbslaugs oplevelser 2022 – indspark fra vandløbslaugene

- **Brøns å:** Der har været elfiskeri i alle stryg. 4 dage i september. Overraskende meget yngel. Haldbæk helt død (tilløb til Brøns å).
- **Galgestrøm:** Ikke noget at rapportere.
- **Løbæk:** Der har været nogle lodsejere henvendelser vedr. maskiner på hjul. Der har været dialog omkring dette og det er aftalt at det skal være maskiner med bælt fremadrettet. Ellers godt tilfreds.
- **Brede Å nord.** Der er blevet holdt et møde i lauget. God tilfredshed med grødeskæringen og der er også blevet gravet lidt sand op.
- **Brede Å øst:** Ingen tilbagemeldinger
- **Brede Å syd:** Det er gået rigtigt godt i år. Det er som om entreprenøren endelig har forstået hvordan det skal gøre. Prøvede at få dem til at holde lidt igen med grødeskæringen. Gik i gang 15. august og så kørte det. Balancegang. Ærgerligt at der så kommer ny entreprenør på området.
- **Sønderå/Gammelå:** Har holdt 2 bestyrelsesmøder og været ude og se på vandløb/problemområder både med Aabenraa Kommune og Tønder Kommune. I Tønder Kommune blev der set på Grønåen med Kirsten Kerrigan og der er efterfølgende blevet gravet op. Arbejder fortsat med problemer med afledning af vand i Sønderåen.

Louise H. Riemann fra Sønderjyske Vandløb spurgte ind til oprensning af naturvandløb, som der i Aabenraa Kommune er sat fokus på, da kommunen gennem mange år (mere end 20 år) ikke har oprenset naturvandløb hvilket er en ulovlig praksis (klagenævnsafgørelser). Tønder kommune oplyser, at der ikke er mange vandløb med status af naturvandløb i Tønder Kommune, men at der ses på disse.

5. Status for indsatsplaner og projekter i Tønder Kommune (se også PowerPoint præsentation)

Oplæg: Kristina Larsen, Tønder Kommune

Gennemgang af status for indsatser i vandområdeplanen

Vandområdeplan 2015-2021 (VP2)

- Der er afsluttet 11 indsatser i VP2
- Kommunen er i gang med de sidste 6 indsatser (5 forundersøgelser og 1 realisering)

Vandområdeplan 2021-2027 (VP3)

- Nyt indsatsprogram
 - Sandfang, okkeranlæg, udlægning af groft materiale, udskiftning af bundmateriale, plantning af træer
- VP3 var i høring frem til 22. juni 2022
- Afventer offentliggørelse af VP3
- Kommunen forventer, at uafsluttede VP2 indsatser overføres til VP3

Øvrige vandløbsprojekter i Tønder Kommune

Vandløbsprojekter (Ikke VP2 projekter)	Indhold	Status
Landebybæk	Gydestryg og sandfang	Forundersøgelse afsluttet, myndighedstilladelse skal indhentes
Løgumkloster Bæk	Genslyngning	Forundersøgelse i gang
Galgestrømmen	Sandfang	Forundersøgelse i gang
Brede stryg i Bredeå og Lobæk	Gydestryg	Afsluttet 2022
Lobæk	Gydestryg	Afsluttet 2022

Vådområdeprojekter i Tønder Kommune

Projekt navn	Størrelse	Forundersøgelse	Status
Rejsby Å og Kanal	37 ha	Afsluttet	Jordfordeling i gang
Arnå St. 6100 til st. 10600	93 ha	Afsluttet	Jordfordeling i gang
Nørring Bæk	40 ha	Afsluttet	Opstart jordfordeling 2023
Overby Lovrup grøften	20 ha	Afsluttet	Jordfordeling i gang
Ramkær Bæk	50 ha	Afsluttet	Opstart jordfordeling 2023

Lavbundsprojekter i Tønder Kommune

Projekt navn	Størrelse	Status
Nips Å, Goldbæk og Tyrholmbæk	570 ha	Forundersøgelse i gang
Kogsbøl Mose Øst	22 ha	Afsluttet 2022

Efterfølgende snak om sandfang. Poul Erik Kjær pointerede, at det var vigtigt at huske sandfang, så gydebanker ikke sander til.

Kirsten Karrigan oplyser, at det altid er et dilemma med sand på gydebanker under regulativ bund. Disse graves ikke op som det er i dag. Hvis dette skal være muligt fremrettet skal det arbejdes ind i regulativafgørelsen. Kommunen arbejder på at lave enkeltstående sandfang.

Kristina Larsen oplyste desuden, at de i samarbejde med naturstyrelsen også arbejder med klimalavbundsprojekter. De store projekter kan tage op til 10-15 år fra tanke til de er etableret. Antoni Stenger nævnte problematikken med den manglende erstatning til §3-arealer. Kristina Larsen oplyste, at hun havde gennemgået de aktuelle vådområdeprojekter i Tønder Kommune, og at de primært foregår på omdriftsjorder, og kommune derfor ikke har problemet.

6. **Terminer og regler for grødeskæring 2023 og fremover. Status på regulativer i Tønder Kommune (Se også PowerPoint præsentation)**

Oplæg: Kirsten Kerrigan, Tønder Kommune

- Grødeskæringer og terminer:
 - Metoden er fra de 6 gamle fællesregulativer
 - Helt overvejende 1 grødeskæring om året
 - Terminen er 15. oktober
 - Hvor der er 2 grødeskæringer er
 - 1. skæring i perioden 15. juni til 15. juli
- Særlige vandløb
 - De gamle amtsvandløb - overvejende 2 skæringer
 - Tøndermarsk vandløbene - 2 skæringer
 - Projektstrækninger - Q/H -styret

Kommune er i gang med regulativrevision. Langsommeligt arbejde. Meget tidskrævende. Der er lavet skabelon for nye regulativer, nyt fællesregulativ, oversigt over arbejdsmetode, oversigt over økonomi, undersøgelser i 4 testvandløb, der er taget hul på "de værste", der arbejdes på politisk spor på højere niveau (fælles henvendelse til KL/miljøministeren), der er afsat "penge" men der mangler "hænder"

- Hvad gør kommunen?:
 - Skriver det sammen der allerede gælder
 - Gøre det ensartet
 - Gøre det tilgængeligt – også for borgerne
 - Rette fejl og mangler
- Hvad gør kommunen ikke?:
 - Redder miljøet
 - Redder afvandingen

7. Status på Bredeå- og Vidåudvalget

Oplæg: Jan Daniel Fandrey

Brede Å Udvalget

”Udvalget for afvanding, klima og natur i Brede Ås opland -Brede Å udvalget”

- Studietur til Nordtyskland (Thies Horn fra DHSB)
- Udvalget arbejder med tre hovedemner:
 - Vandparkering i ådale
 - Miniådale/dobbeltprofiler
 - Pumpeløsning
- Arbejdet forventes afsluttet i løbet af 2023 (slutrapport)
- Politisk behandling i 2023

Thorben Hansen og Louise H. Riemann pointerede, at det ikke er tilfredsstillende, at der ikke er kommet en afslutning på processen endnu. Kommunen beklagede dette, men forklaringen var mangel på menneskelige resurser. Håber på en snarlig løsning, så projektet kan blive afsluttet på en fornuftig måde. Løs snak vedr. løsningsforslag.

Kristen Fromsejer har haft fat i Poul Erik Kjær vedr. muligheden for at regne i den udarbejdede model for Bredeå. Kommunen har stadig modellen, men ikke folk der kan regne på/med den (MIKE11). Meget få personer i Danmark kan regne i denne.

Derudover snak om hvorvidt man kan privatisere pumpning i spidsbelastningsperioder. Her tænkes ikke på pumpning direkte fra Bredeå, men pumpning på mindre dele af oplandet til Bredeå via oprettelse af mindre pumpelag. Forslaget var muligvis inspireret af turen til Tyskland? Delte meninger blandt lodsejerne om hvorvidt det er en god ide. Kirsten var i tvivl om man vil få tilladelse til at pumpe, og hun oplyste, opgaven i Tyskland er anderledes end i Danmark samt at den tyske model er finansieret for mange år tilbage. Kirsten

kunne oplyse, at i Tyskland bliver der ikke pumpet på oplande, der er så store som Bredeå – nærmere pumpelag, der svarer til Tøndermarskens pumpelag.

Udvalgsrapporten vil komme med løsningsforslag og/eller pege på problemstillinger der skal undersøges nærmere og komme med mulige forslag til hvad der evt. skal regnes på ift. pumpeløsningen og/eller i kombination med andre tiltag.

Vidå udvalget

”Udvalget for afvanding, klima og natur i Vidås opland i Tønder og Aabenraa Kommuner - Vidåudvalget”

- Udvalget skal formulere konkrete løsningsforslag til at forbedre afvandingsforholdene i Vidåoplandet
- Løsningsforslagene skal omfatte forhold som målopfyldelse i vandløbene, øget nedbør, havspejlsstigninger, afgrødevalg, naturforbedring og fysisk planlægning
- Arbejdet er p.t. sat på standby
- Arbejdet forventes genoptaget og afsluttet i løbet af 2023 (slutrapport)
- Politisk behandling i 2023

8. Næste møde

- Mødet fastsættes til 5. februar 2024 hos LRS. Der skal tjekkes op med kommunen om datoen stadig passer i god tid. Det vil sige inden julen 2023.

9. Evt.

- Der arbejdes i de forskellige laug på forskellige niveauer. Fra årlige generalforsamlinger til at man ringer til hinanden vedr. evt. problemer. Typisk størst aktivitet i de laug hvor der er problemstrækninger.

Referent: Louise H. Riemann, SVL